

Pasaule ir ļoti, ļoti dažāda

M.paed., M.oec. Inta Dobele

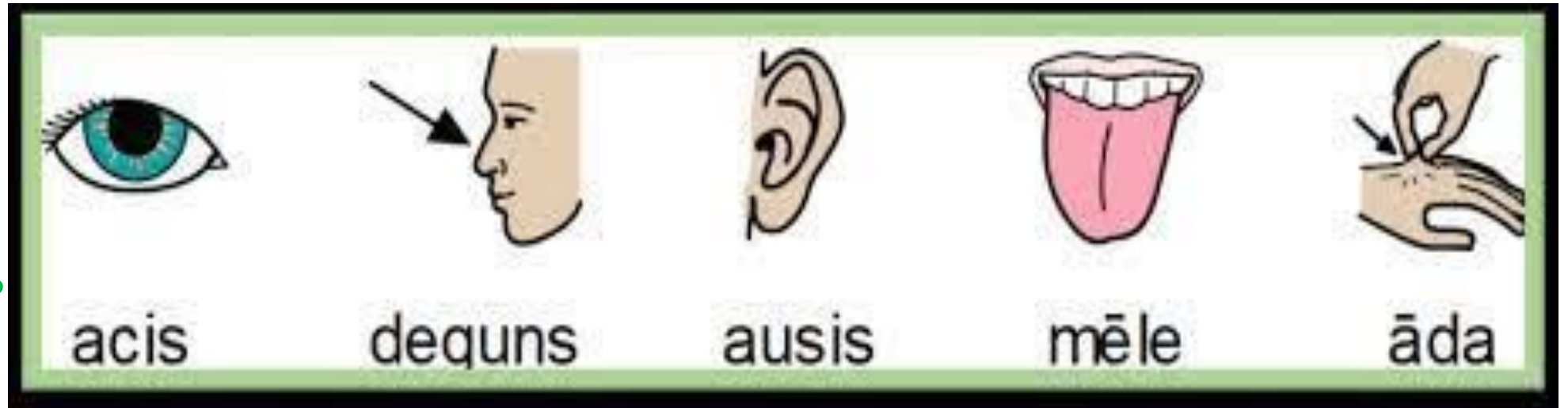
SIVA 2022.

Pasauli mēs uztveram: ar 5vai 6 maņām...

Maņu orgāni uztver apzinātus un neapzinātus kairinājumus no iekšējās un ārējās vides

- Redze
- Oža
- Dzirde
- Garša
- Tauste
- **Intuīcija?**

?? Vecmāmiņ, kāpēc tev tik lielas acis?

?? Vecmāmiņ, kāpēc tev tik lielas rokas?.....

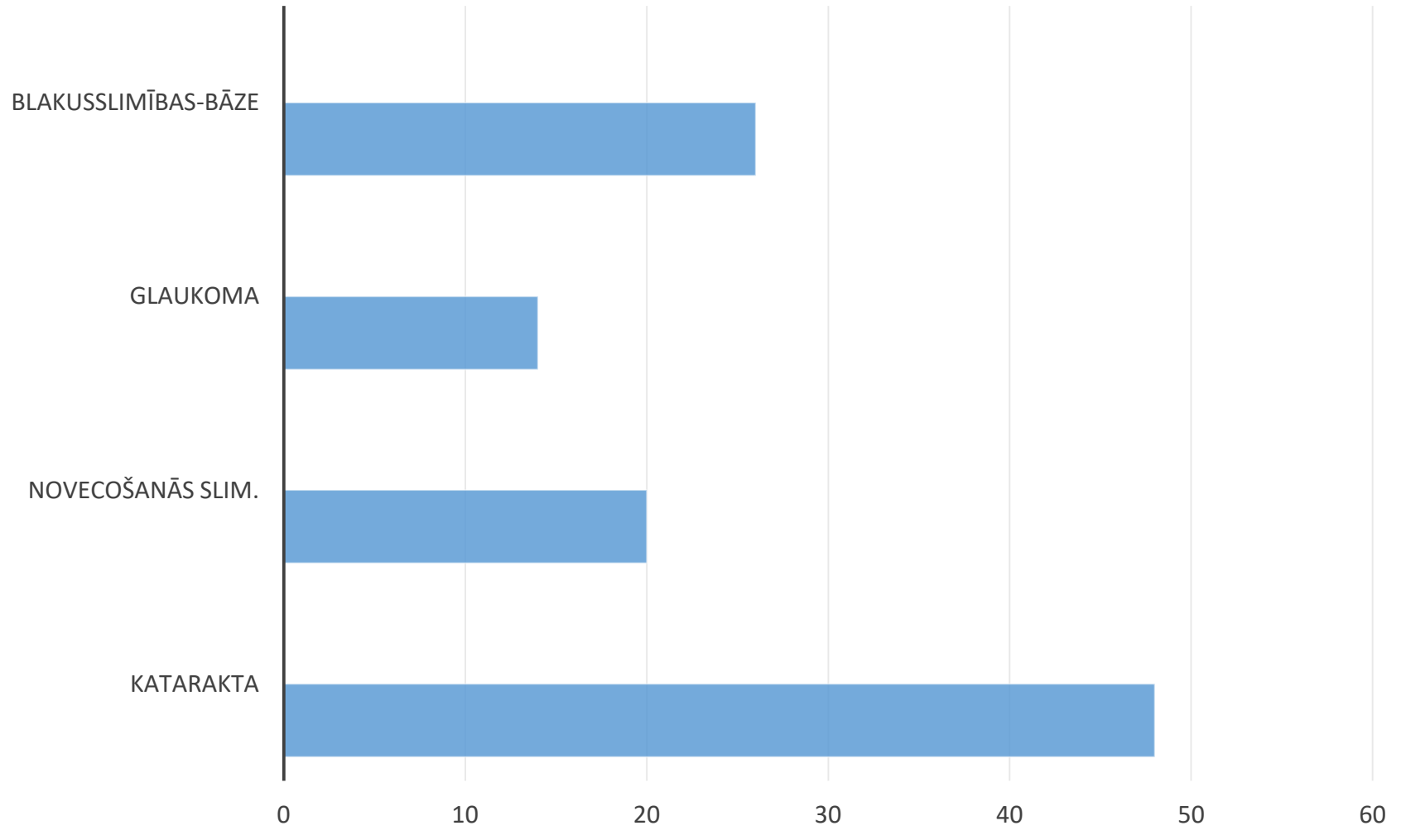
Statistika

- Latvijā, saskaņā ar Latvijas Neredzīgo biedrības datiem, ir vairāk nekā 12 000 cilvēku, kuri, daļēji vai pilnībā zaudējuši redzi, kļuvuši par redzes invalīdiem. Lēš, ka pasaulē redzes invalīdu skaits ap 285 miljoniem.
- Mīts: tā ir tikai vecuma slīmība...
- Mīts: vājredzība un neredzība skar tikai cilvēkus...

Redzes pasliktināšanās var būt saistīta ar dzīvesritmu: lielu slodzi (fizisko, emocionālo), acu traumām, iedzimtību, citu slimību saasināšanos (diabēts, reimatisms...), kā arī nevērību pret sevi: acu higiēna lietojot datorus, telefonus...

Pasaules veselības organizācijas dati

Pasaules jutekliskā uztvere

Redzīgie cilvēki prāto, ko īsti redz neredzīgi cilvēki?

** vai tiešām tikai melnu tumsu?

Neredzīgie nereti cenšas saprast, vai pasaules pieredze un uztvere viņiem ir tāda pati kā redzīgajiem?

**kā veidojas pasaules jutekliskā uztvere?

Neredzība. Vājredzība

- Absolūts aklums/neredzība - kad pacients neatšķir gaismu no tumsas, ir salīdzinoši maz sastopams, nevar saredzēt priekšmetus u.c. objektus. Melns, pelēks, nekas?...

Pārvietojas: ar pavadoni (cilvēku, suni), ar balto/dzelteno spieķi.

- Biežāk runā par “praktisko” jeb “legālo”, jeb “juridisko” neredzību/vājredzību. (redzes asums 0,04 un mazāk ar maksimālu korekciju vai redzeslauka sašaurinājums līdz 5° no fiksācijas punkta, MK 805, (2014)).
- **Galvenie kritēriji: redzes leņķis un redzes atlikums. Cilvēkiem normāli redzes lauks ir 200 grādu.**
- Vājredzības veidi: sānu redze, tuneļredze (redzes lauks 20%),

F N P R Z

E Z H P V

D P N F R

R D F U V

U R Z V H

==== H N D R U ====

Z V U D N

V P H D E

P V E H R

E H Y D F

H U Z P E

V A R D A

V I T I U

1. tabula

REDZES ASUMS

Decimālā sistēma	Procenti
1.25	125%
1.0	100%
0.8	80%
0.6	60%
0.4	40%
0.3	30%
0.1	10%

Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijas (sfk) praktiskās lietošanas aspekti un funkcionēšanas novērtēšana

https://www.talakizglitiba.lv/sites/default/files/2020-01/71_SFk%20praktisk%C4%81%20pielieto%C5%A1ana.pdf

- **Mērena vājredzība:** nedaudz ierobežotas spējas lasīt, bet ir iespēja normāli lasīt ar lasīšanas palīgierīcēm (lieto lupas ar mazāku palielinājumu vai lielākas drukas tekstus). Redzes lauks 30-60 grādi.
- **Vidēja vājredzība:** ja labākā koriģētā redzes asuma max labāk redzošajā acī ir mazāks par 20/200 un minimums vienāds vai labāks par 20/400. Redzes lauks 20-15 grādi.
- **Izteiktas vājredzības gadījumā** spēja lasīt ir ļoti vāja ar palielinātājierīcēm, galvenokārt lieto grāmatu un tekstu audic atskaņošanu vai Braila rakstu. Redzes lauks 10 grādi.

Normatīvie akti Latvijā

- Invaliditātes likums (2010)
- MK 805. (2014.) «Prognozējamās invaliditātes, invaliditātes un darbspēju zaudējuma noteikšanas un invaliditāti apliecinoša dokumenta izsniegšanas noteikumi.»
- Starptautiskās funkcionēšanas, nespējas un veselības klasifikācijas (sfk) praktiskās lietošanas aspekti un funkcionēšanas novērtēšana
https://www.talakizglitiba.lv/sites/default/files/2020-01/71_SFK%20praktisk%C4%81%20pielieto%C5%A1ana.pdf
- Fizisko personu datu apstrādes likums, 2018.

Problēmas

PERSONAS DATI

INFO par tiem, kuriem varētu palīdzēt...

- Datu aizsardzība ierobežo piekļuvi informācijai: pat pašvaldību sociālie dienesti nezin- kam vajag palīdzību;
- Arī LNB rehabilitācijas centram grūti apzināt savus klientus.

Secinājums: katram pašam jāapzinās sava problēma, jāpiesakās pašvaldību sociālajos dienestos, jāmeklē domu biedri, jāmeklē informācija.

Viss ir tikai pašu rokās!

- Invaliditātes grupas noteikšanai/atjaunošanai ir nozīme!

6.p.Invaliditātes grupas

shutterstock.com · 107591477

No 2015.gada 1.janvāra:

- 1) personām no 18 gadu vecuma līdz valsts vecuma pensijas piešķiršanai izvērtē funkcionēšanas ierobežojumu un nosaka darbspēju zaudējumu % :
 - a) **I grupa**, ja darbspēju zaudējums ir 80—100 %, ļoti smaga invaliditāte,
 - b) **II grupa**, ja darbspēju zaudējums ir 60—79 % apmērā, — smaga invaliditāte,
 - c) **III grupa**, ja darbspēju zaudējums ir 25—59 % apmērā, — mērena invaliditāte;
- 2) personām pēc valsts vecuma pensijas piešķiršanai nepieciešamā vecuma sasniegšanas, veicot invaliditātes ekspertīzi, izvērtē funkcionēšanas ierobežojumu, tā pakāpi un nosaka invaliditātes grupu —**sakarā ar to nepieciešamajiem atbalsta pasākumus.**

Atvieglojumi invalīdiem

Atkarībā no invaliditātes grupas ir noteikti atvieglojumi

- maksai par braukšanu sabiedriskajā transportā;
- transporta līdzekļu apdrošināšanu, kā arī maksājumiem par transportlīdzekļa TA, stāvvietām, nodokļiem un nodevām.
- pacienta līdzmaksājums (I un II grupai)
- ģimenes ārsta mājas vizīte (bezmaksas I, II grupai)
- iedzīvotāju ienākuma nodokļa papildu atvieglojumu;
- patentmaksas nodokļa izvēles iespēja personām ar I un II grupas invaliditāti.
- elektroenerģijas pakalpojumi;

****Pašvaldības saistošajos noteikumos var noteikt nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumus, tostarp personām ar invaliditāti.**

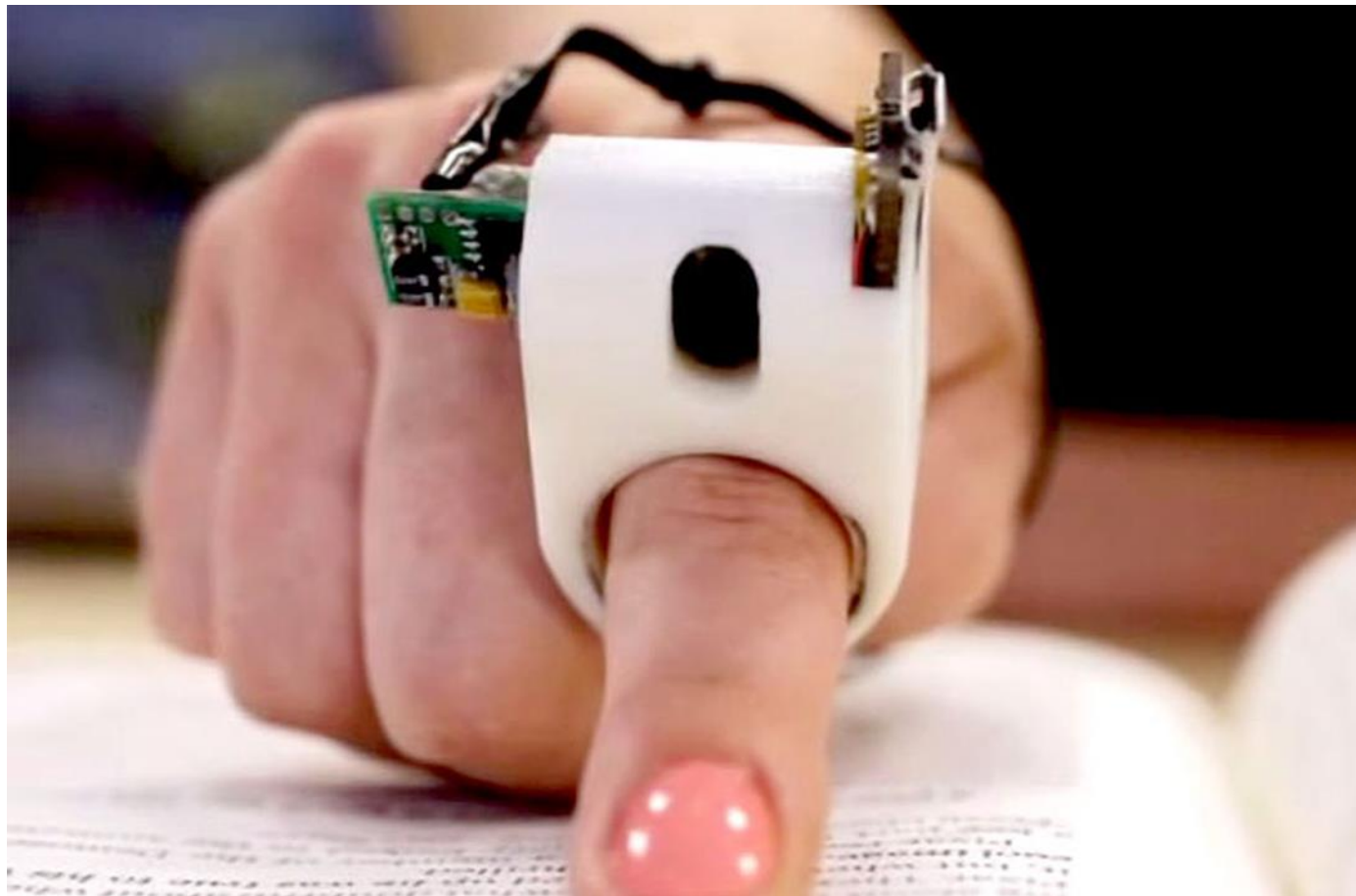
****Tiesību aktos ir noteikti atbrīvojumi un atlaides valsts nodevām, kā arī citiem iestāžu maksas pakalpojumiem**

Palīdzība tiflotehnikas/palīglīdzekļu iegādē, LNB

- Lupas (palielinošās, elektroniskās un ar gaismas, fona maiņu)
- Asinsspiediena mērītājs ar runas funkciju;
- Glikometrs ar runas funkciju;
- Pulksteņi galda, rokas ar runas funkciju;
- Svari galda, ķermeņa ar runas funkciju;
- Speciālās datorprogramma;
- Krāsu noteicējs un šķidruma mērītājs ar runas funkciju;
- Pildsspalva ar runas funkciju, diktafons...
- Acs protēzes, radio, mobīlais telefons, baltais spieķis...
- Līdzmaksājums 7,11 EUR/gb

Lasīšanas ierīce (Masačūsetsas Tehnoloģiju institūta (MIT) pētnieki)

SOMIJAS pieredze

- IIRIS - organizācija, kas sniedz sociālās un profesionālās rehabilitācijas pakalpojumus cilvēkiem ar redzes traucējumiem,
- Aviris - tiflotehnikas palīglīdzekļu veikals.

Somijā ir tā...

1) Cilvēks griežas pie speciālista- OFTOLMOLOGA.

2) Ja ārsts nozīmē rehabilitāciju, klientu norīko uz RC, kur viņam (arī ģimenes locekļiem (ja nepieciešams)) tiek nodrošināts pasākumu kopums, kas vērsts uz sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu/uzlabošanu:

- psiholoģiskais atbalsts;
- pārvietošanās prasmes telpās un uz ielas, izmantojot redzes atlikumu vai baltus stieņus;
- darbības ar naudaszīmju atpazīšanu, iepirkšanos;
- mājsaimniecības prasmes: sava apģērba, dzīvesvietas uzturēšana kārtībā, ēdienu gatavošana;
- prasmes runājošo palīglīdzekļu izmantošanā: dators, mobilais tālrunis, u.c.
- atbalsts radošo spēju aktivizēšanā, veidojot dažādus darinājumus pašu rokām: grozus, tapot, filcēt u.c.

Secinājums: sistēma sakārtota, tiek plānots rehabilitācijas process un RC

Liepājā ir tā...

Visi cilvēki, kuriem nepieciešama sociālā integrācija sabiedrībā:

- cilvēki ar dažādām invaliditātēm;
- pensionāri,
- jaunās, topošās māmiņas u.c.

APVIENOJUŠIES VIENOTĀ BIEDRĪBĀ.

15 gadu laikā no biedrības ar 2 entuziastiem izaugusi līdz nopietnai biedrībai ar 900+ biedru kopskaitu un 82 algotiem darbiniekiem un lielu skaitu brīvprātīgajiem, kuri sniedz reālu palīdzību:

VIENOTĪBĀ un SADARBĪBĀ IR SPĒKS

Ikviens palīdzot citiem, palīdz arī sev!

30km no Liepājas Ziemeļpē »Dvēseles veldzes dārzs»

Ziemeļ-Igaunijā tā nav...

- Neredzīgie/vājredzīgie paši oraganizējas: pašvaldība ierādījusi neremontētu māju. Paši cīnās...

Pozitīvais:

1) Igaunijas likumdošana ļauj cilvēkiem bez medicīniskās izglītības, intensīvā mācību procesā viena gada laikā apgūt nepieciešamās zināšanas un nokārtot masiera sertifikātu. Tādējādi tas kļūst par nodarbināto, pats pelnot un maksājot nodokļus.

2) NB darbojas bezdarbnieki, brīvprātīgie- tā apgūstot darba prasmes un pieredzi.

Profesionālais sports

- Lielākais sasniegums vājredzīgo sportā Latvijā pieder **Armandam Ližbovskim**, kurš 2000. gadā Atēnu Paraolimpiskajās spēlēs izcīnīja bronzas medaļu.
- **Patlaban Latvijā ir 4 neredzīgi un vājredzīgi paraolimpieši. Trīs no tiem ir vieglatlēti un viens ir džudists.**

Tik dažādais sports neredzīgajiem un vājredzīgajiem

Jēkabs Reinis <https://www.vesels.lv/raksti-par-veselibu/sports-un-veseliba/sports-neredzigajiem.html>

- Ik gadu organizējam **10 čempionātus vājredzīgajiem un neredzīgajiem** dažādos sporta veidos. Vispopulārākā ir vieglatlētika. Tā ir visplašāk pieejama, jo tai nepieciešami mazāki resursi.
- Otrs populārākais ir šaudauns un tandēmriteņbraukšanā. Sacensībās mēdz būt pat 15 ekipāžas! Ļoti daudzi reģionos spēlē šahu un dambreti, taču diemžēl uz čempionātiem nedodas.
- Sportā mēs cenšamies piesaistīt jebkuru. Sabiedrība tikai lēnām sāk domāt un novērtēt aktīvu dzīvesveidu, tā pozitīvo ietekmi uz organismu. Līdzīgi notiek arī vājredzīgo un neredzīgo aprindās.
- Visi neredzīgo sporta veidi no malas it kā izskatās vienkārši, tomēr tā nemaz nav. Noteikumi ir aptuveni tie paši, kā redzīgo sportā, bet pamēģiniet ar aizvērtām acīm slēpot, skriet utt. Piemēram, slēpojot neredzīgais pat īsti nezina, kur brauc, bet paļaujas uz cilvēku, kas brauc priekšā. Līdzīgi ir tandēmriteņbraukšanā. Šahā un dambretē jāspēlē uz tausti, jābūt labai atmiņai. Līdzīgi ir citos sporta veidos. Tā ir kā došanās tumsā. Tāpēc es uzskatu, ka neredzīgie sportisti ir ļoti drosmīgi.

Taktils...

Paldies!

 A	 Ā	 B	 C	 Ĉ	 D	 E	 Ē	 F	 G	 Ĝ
 H	 I	 Ī	 J	 K	 Ķ	 L	 Ļ	 M	 N	 Ñ
 O	 P	 R	 S	 Ŝ	 T	 U	 Ū	 V	 Z	 Ž